

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Teze diplomové práce

**Srovnání nezaměstnanosti v České republice a v regionu
Jihlavsko**

Bc. Karolína Komůrková

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Práce řeší problematiku nezaměstnanosti – a to jak z pohledu teoretických poznatků, tak i z praktického pohledu v rámci České republiky a regionu Jihlavsko. Cílem práce je zhodnocení a srovnání nezaměstnanosti v České republice a na Jihlavsku na základě podrobné analýzy dat, dále odhad budoucího vývoje nezaměstnanosti v oblasti Jihlavska a návrh řešení pro zvýšení zaměstnanosti na základě výsledků analýzy. Přínosem práce je sestavení předpokládaného vývoje nezaměstnanosti na Jihlavsku vyplývající z výsledků zjištěných analýzou a dalších faktorů, které ovlivňují regionální trh práce a představení návrhů a doporučení pro zvýšení zaměstnanosti zohledňující současné problémy a aktuální stav trhu práce v České republice i v regionu Jihlavsko. Teoretická část práce sestává z deskripce odborných zdrojů a obsahuje základní přehled o problematice trhu práce, jeho poptávce, nabídce a rovnováze, nezaměstnanosti, jejích druzích, měření nezaměstnanosti, přirozené míře nezaměstnanosti, dopadů nezaměstnanosti a politice zaměstnanosti. Praktická část práce obsahuje analýzu vývoje nezaměstnanosti od roku 1990 do současnosti a analýzu současného stavu nezaměstnanosti, a to jak v České republice, tak i na Jihlavsku a také srovnání vývoje a stavu nezaměstnanosti v obou těchto regionech. Tato analýza je dále podkladem pro sestavení pravděpodobného vývoje nezaměstnanosti v regionu Jihlavsko a pro vytvoření návrhů a doporučení ke zvýšení zaměstnanosti určených pro celou Českou republiku i konkrétnějších návrhů a doporučení pro Jihlavsko.

Klíčová slova:

zaměstnanost, nezaměstnanost, Jihlavsko, vývoj nezaměstnanosti, míra registrované nezaměstnanosti, podíl nezaměstnaných osob, politika zaměstnanosti

Cíl a metodika práce

Cílem práce je zhodnocení a srovnání nezaměstnanosti v České republice a na Jihlavsku na základě podrobné analýzy dat, dále odhad budoucího vývoje nezaměstnanosti v oblasti Jihlavska a návrhy řešení pro zvýšení zaměstnanosti na základě výsledků analýzy.

Ke zpracování práce a splnění stanoveného cíle výrazně přispěla následující metodika: Vytvoření základní struktury práce a stanovení harmonogramu zpracování, výběr všech hledisek, které budou v práci zahrnuty, tedy vývoj nezaměstnanosti od roku 1990 do roku 2014, současná struktura nezaměstnanosti. Poté studium teoretických poznatků o trhu práce a nezaměstnanosti z odborné literatury, které umožnilo lepší pochopení problému a vytvoření

uceleného pohledu na tuto tematiku. Dále byla sestavena teoretická část práce prostřednictvím rešerše odborných zdrojů a zahrnutím informací zjištěných v předchozím kroku. Následovala analýza údajů, dostupných dokumentů a statistických dat týkajících se nezaměstnanosti v České republice a v regionu Jihlavsko v průběhu sledovaného období, jejich uspořádání v rámci časového vývoje. Dále byla provedena analýza tohoto časového vývoje nezaměstnanosti za použití míry registrované nezaměstnanosti a následně podílu nezaměstnaných osob. Byla také identifikována současná situace a problémy na trhu práce v České republice a v regionu Jihlavsko prostřednictvím analýzy struktury a vývoje uchazečů v letech 2011 – 2014. V praktické části bylo využito tabulek, grafů, slovních komentářů a přepočtu vybraných údajů o nezaměstnanosti na procentní podíly za účelem porovnání ČR a regionu Jihlavsko. Následovala syntéza informací prostřednictvím komparace vývoje nezaměstnanosti a její současné struktury v České republice a v okrese Jihlava a prostřednictvím sestavení scénáře budoucího vývoje nezaměstnanosti na Jihlavsku. Poté byla vytvořena doporučení pro zvýšení zaměstnanosti orientovaná na nejvýznamnější problémy na základě předchozích kroků.

Výsledky

Celkově lze říci, že nezaměstnanost na Jihlavsku je dlouhodobě nižší než v České republice. K převýšení celorepublikového průměru došlo pouze v první polovině 90. let, a to z důvodu vysokého zaměření okresu na primární sektor, který byl výrazně zasažen transformací ekonomiky. Poté měla nezaměstnanost na Jihlavsku již pozitivnější vývoj, dlouhodobě se nacházela pod průměrem v ČR. K dalšímu převýšení došlo pouze v roce 2009. V tomto roce nastal prudký nárůst nezaměstnanosti v obou oblastech z důvodu hospodářské krize, okres Jihlava byl však zasažen ještě výrazněji a nezaměstnanost se tak vyšplhala nad úroveň ČR. Důvodem bylo vysoké zaměření regionu na automobilový průmysl, ve kterém došlo vlivem krize k hlubokému poklesu. Od tohoto roku nastal mírný nárůst ještě v letech 2010, 2012 a 2013, nezaměstnanost v okrese Jihlava však zůstala pod úrovní celorepublikového průměru. Od roku 2014 se zde projevuje pozitivní vývoj ovlivněný oživením ekonomiky a nezaměstnanost klesá rychleji než průměrná nezaměstnanost ČR. V roce 2014 se tak rozdíl v nezaměstnanosti ještě prohloubil. Z analýzy dále vyplynulo, že v okrese je mimo jiné výrazně nižší dlouhodobá nezaměstnanost. Stav na trhu práce v okrese Jihlava je tedy ve srovnání s průměrem ČR dlouhodobě příznivější. Na základě analýzy v praktické části a vyhodnocení všech faktorů ovlivňujících trh práce v okrese byl dále proveden podrobnější odhad budoucího vývoje nezaměstnanosti v regionu Jihlavsko, který je celkově předpokládán jako pozitivní. Nezaměstnanost bude zřejmě i nadále mírně klesat a je dokonce vysoce

pravděpodobné, že se ještě prohloubí rozdíl mezi průměrnou nezaměstnaností v ČR a na Jihlavsku.

Návrhy a doporučení

Jedním z největších současných problémů je vysoká nezaměstnanost **absolventů**, která často vychází z nedostatečné praxe. Navržené řešení se týká rozšíření praxí dohodnutých mezi konkrétními středními a vysokými školami a firmami. Zájem podniků o takovou spolupráci by mohl být podpořen finančními příspěvky za umístění studentů na praxi. Ta by trvala alespoň po dobu jednoho roku studia, aby si tak podnik mohl „vychovat“ nové zaměstnance a měl potom vlastní zájem na uzavření pracovního poměru s těmito osobami po dokončení studia. Následující návrh je zaměřen na **osoby starší 50 let** a týká se dalšího vzdělávání, kdy by pro tyto osoby byla určena pracovní místa pod podmínkou absolvování určitého vzdělávacího kurzu nebo rekvalifikace. Zvýšení zaměstnanosti starších osob v předdůchodovém věku by také mohl přinést vznik více částečných úvazků pro tyto pracovníky, stejně jako tomu je ve většině států Evropské unie. Přínosné by bylo také větší využívání zkušeností těchto pracovníků, mohli by tak zaučovat mladé zaměstnance, v tomto případě dochází k upevnění pracovní pozice staršího pracovníka a možnosti přijetí mladého zaměstnance bez předchozí praxe. Částečným řešením **dlouhodobé nezaměstnanosti** by bylo upravení výše dávek poskytovaných v nezaměstnanosti tak, aby výše minimální mzdy přesahovala výrazněji tuto podporu, snížení dávek zvýší motivaci nezaměstnaných při hledání práce. Jedním z řešení dlouhodobé nezaměstnanosti by bylo také větší zaměření na prevenci prostřednictvím vzdělávání, prohlubování schopností a kvalifikace. Tento proces by měl být aplikován již u uchazečů, kteří jsou evidováni teprve krátce, ale u kterých je vysoká pravděpodobnost vzniku dlouhodobé nezaměstnanosti, např. u uchazečů se základním vzděláním nebo u osob starších 55 let. Podpora **zaměstnanosti osob zdravotně postižených** je navržena prostřednictvím kampaně zaměřené na zaměstnavatele k odstranění jejich obav ze zaměstnávání těchto osob a naopak zdůraznění výhod z toho plynoucích. Pro snížení nezaměstnanosti **osob pečujících o dítě do 15 let** je doporučeno navýšení částečných pracovních úvazků, a to např. tím způsobem, že zaměstnavatel by měl povinnost vytvořit určitý počet těchto pracovních míst odvíjející se vždy od velikosti zaměstnavatele a dále rozšíření práce z domova částečnou dotací takto vytvořených pracovních míst, prokazatelně obsazených osobou pečující o dítě do 15 let. Pro snížení **rozdílů v nezaměstnanosti** mezi jednotlivými regiony ČR je navržena podpora migrace obyvatelstva za prací, a to např. formou příspěvku na bydlení v místě nového pracoviště.

Doporučení týkající se okresu Jihlava jsou zaměřena na **problémy s nezaměstnaností lidí v místě jejich bydliště**, kdy je velká část okresu nucena za prací dojíždět, což výrazně přispívá k vyliďňování venkova. Řešením by alespoň částečně mohla být větší podpora podnikatelů na venkově, a to např. krácením daňové povinnosti firem a podnikatelů mimo Jihlavu a blízké okolí, a to podle počtu zaměstnanců, příspěvky na počáteční investice při založení podnikání nebo např. částečným dotováním vytvořených pracovních míst u podnikatele nebo firmy v problémové oblasti. Stejně tak by byla vhodná větší podpora menších a rodinných farem. Rozvojem **cestovního ruchu**, který má v okrese velký potenciál (především turistika a cykloturistika), by opět došlo ke zvýšení nabídky pracovních míst, a to po celém území okresu i ve venkovských oblastech. Cestou by bylo zlepšení podmínek cestovního ruchu (ubytování, větší propagace turistických cílů, lepší značení cyklistických tras, přilákání zahraničních turistů apod.). Využitelným faktorem jsou také relativně **nízké mzdy v okrese**, čehož by se dalo využít při přilákání nových zaměstnavatelů, zejména ze zahraničí a v souvislosti s tímto využití strategické polohy hlavního města okresu u dálnice D1 mezi Prahou a Brnem. Z důvodu vysokého zaměření regionu Jihlavsko na automobilový průmysl je doporučena také větší **odvětvová diverzifikace** okresu.

Vybraná literatura

BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 140 s. ISBN 80-864-2916-4.

BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002, 236 s. ISBN 80-247-9006-8.

DORNBUSCH, Rudiger a FISCHER, Stanley. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: SPN a Nadace Economics, 1994, 602 s. ISBN 80-042-5556-6.

JUREČKA, Václav. *Mikroekonomie*. 2., aktualiz. vyd. Grada, 2013, 366 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4385-1.

KACZOR, Pavel. *Trh práce, pracovní migrace a politika zaměstnanosti ČR po roce 2011*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2013, 242 s. ISBN 978-802-4519-302.

KLIKOVÁ, Christiana a KOTLÁN, Igor. *Hospodářská politika*. 2. vyd. Ostrava: Sokrates, 2006, 339 s. ISBN 80-865-7237-4.

KUCHAŘ, Pavel. *Trh práce: sociologická analýza*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007, 183 s. ISBN 978-802-4613-833.

MANKIWI, Gregory. *Zásady ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999, 763 s. ISBN 80-716-9891-1.

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, 172 s. ISBN 80-86429-08-3.

O'CONNOR, David E. *The basics of economics*. Westport: Greenwood Press, 2004, 424 s. ISBN 03-133-2520-0.

SAMUELSON, Paul A. a NORDHAUS, William D. *Ekonomie*. 18. vyd. Praha: NS Svoboda, 2007, 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3.

VYSTRČIL, Miloš a ŠULC, Michal. *Jak se žije na Vysočině*. 1. vyd. Jihlava: Kraj Vysočina, 2008, 42 s.